

OPRACOWANIE SPRAWNOŚCI „OBIEŻYŚWIAT”

Wymagania:

1. Znam historię 13 DH " Czarna Trzynastka" oraz Gromady Włóczęgów.

13 DH “Czarna Trzynastka”

Przed “Trzynastką”

W 1913, kiedy Grzesiak przyglądał się harcerzom w parku Jordana, powstała myśl, aby wraz z kolegami założyć zastęp. Zastęp nosił nazwę “Dziki”. Został on wcielony w szeregi 2 Krakowskiej Drużyny Skautowej im. gen. H. Dąbrowskiego. Gdy Józef złożył swoje przyrzeczenie w 1914 roku zastęp zmienił swoją nazwę na “Czarne Wilki”. Od tego momentu określenie “Czarny” będzie towarzyszyło Grzesiakowi i drużynie do końca. W 1916 roku Grzesiak i inni harcerze z “Czarnych Wilków” wezwani zostali na przeszkolenie do Zambrowa. Zastęp przemianowany został na pluton i brał udział w walkach o odzyskanie niepodległości.

13 Krakowska Drużyna Skautowa

17.02.1918 pluton “Czarnych Wilków” zostaje przemianowany przez Jerzego Grodyńskiego - komendanta harcerstwa krakowskiego - na 13 Krakowską Drużynę Skautową. Numer zostaje przyznany na prośbę harcerzy (według kolejności powinna być 8). Drużynowym zostaje Józef Grzesiak. Pierwszymi zarządzeniami było wprowadzenie czarnych chust oraz nadania przymiotnika w nazwie “Czarna Trzynastka”. Pod koniec października 1918 harcerze z drużyny biorą udział w rozbrajaniu austriackich żołnierzy. Dzięki temu zdobywają 24 karabiny, które umieszczone zostały w harcówce zwanej “Marnym widokiem”. 30

października tego samego roku uczestniczą w zajmowaniu odwachu austriackiego garnizonu i oflagowaniu go polskimi flagami. Po tej akcji Kraków odzyskał wolność. Z inicjatywy Grzesiaka wiosną 1919 powstaje Harcerski Oddział Lotny Straży Obywatelskiej. Czarna Trzynastka zostaje jedną z najlepszych drużyn w krakowskim środowisku. Drużyna udowodniła swoją prężność dwoma wyczynami. Pierwszy z nich to zbudowanie sześciometrowej łodzi oraz kilkunastu prac z zakresu pionierki na wystawę osiągnięć skautowych w Krakowie. Drugi to udział w pomiarach melioracyjnych na Kujawach. Drużyna oprócz własnego rozwoju była bardzo zaangażowana w wydarzenia związane z odzyskaniem niepodległości i wojnę polsko-bolszewicką. Grzesiak utworzył Oddział Szturmowy Czarnej Trzynastki, a jego dewizą było: "Zwyciężyć, nie zginąć". Następnie Józef dostaje zadanie stworzenia Oddziału Ochotniczego złożonego z harcerzy krakowskich. Oddział ten zostaje skierowany do Wileńskiego batalionu harcerskiego. 14 sierpnia 1920 r. batalion zostaje wcielony w szeregi 201 pułku ochotniczego i bierze udział w zdobywaniu Grodna. Harcerze po zakończonej wojnie wrócili do Krakowa, ale Grzesiak pozostał w Wilnie.

13 Wileńska Drużyna Harcerzy

Grzesiak po osiedleniu się w nowym miejscu zaopiekował się 3 Wileńską Drużyną Harcerzy, a w 1923 r. przemianował ją na Czarną Trzynastkę Wileńską Drużynę Harcerzy im. Zawiszy Czarnego. Harcerze dużo wędrowali oraz organizowali obozy stałe, wędrowne i specjalistyczne. Czarna Trzynastka bierze udział w wielu międzynarodowych zlotach skautowych, m. in. w Pradze, na Węgrzech, w Holandii. W 1924 r. w drużynie powstaje Gromada Włóczęgów, do której należeli najstarsi harcerze. Byli oni wzorem do stworzenia części ruchu dla dorosłych harcerzy. Przed wstąpieniem do Gromady przechodziło się okres próby w charakterze Łazika. "Arcywłóczędzy" byli największymi autorytetami w Trzynastce. W roku 1925 Czarna Trzynastka zorganizowała pierwszy obóz stały w Burbliszkach k. Podbrodzia (Litwa, okręg wileński). Dzięki temu, że posiadała już swoje namioty drużyna mogła mieszkać w lesie, a nie ciągle wędrować. Inną nowością dla drużyny były zawody zastępów podczas "Marszu Trzynastki", które polegały na przebyciu 13 km i wykonaniu zadań w drodze. Zawody zaczęły odbywać się każdego roku. W połowie lat 30. XX wieku wileński dziennik "Słowo" wydawał harcerski dodatek, który był redagowany przez Trzynastaków. Istotnym wydarzeniem dla drużyny było przekazanie do użytku wybudowanej stacji harcerskiej im. Ks. Biskupa Bandurskiego w grudniu 1938. Funkcję gospodarza objął "Czarny", a Trzynastka otrzymała lokal na swoją harcówkę, która nie zmieniła nazwy i pozostała "Marnym widokiem".

II wojna światowa i okres powojenny

18 października 1939 r. odbyła się ostatnia zbiórka drużyny za Stanicą Harcerską. Trzynastka obchodziła wtedy osiemnastą rocznicę założenia. Podczas tej zbiórki podjęto decyzje o pracy w konspiracji. Czarna Trzynastka przeszła do konspiracji i stworzyła Związek Bojowników Niepodległości. W czasie niemieckiej okupacji wraz z wileńskimi Szarymi Szeregami weszli w skład AK. Po wojnie w Wilnie pozostał nieznacznym ślad po Czarnej Trzynastce. Organista Józef Krypajtis - Trzynastak - chcąc umocnić harcerstwo i uchronić chłopców z chóru przed demilitaryzacją zaproponował im wstąpienie w harcerskie szeregi. Po entuzjastycznej reakcji 17 października 1946 r. odbyło się organizacyjne zebranie. Po zwerbowaniu większej ilości chłopców powstała Gromada Czarnej Trzynastki. Na zbiórkach harcerze uczyli się Prawa Harcerskiego, uprawiali sport i chodzili na wędrowki. Trzynastacy po wojnie znaleźli się w różnych częściach Polski. Aby zachować tradycję 6 stycznia 1947 r. kilku z nich spotkało się u dh Janiny Pankoninowej z 13-tej Drużyny Harcerki im. Biskupa Bandurskiego. Spotkanie to nazwali, nawiązując do tradycji, "Żerowiskiem". W miarę możliwości harcerze brali udział w harcerskim życiu w Polsce.

"Trzynastka" za granicą

Po wojnie Trzynastacy, którzy znaleźli się za granicą utworzyli Sekcję Zagraniczną Gromady Włoczęgów Czarnej Trzynastki. Józef Wiłkojć, jeden z najstarszych Trzynastaków, w Londynie w 1944 r. wznowił wydawanie "Obieżyświata", który był rozsyłany Trzynastakom znajdującym się w Wojsku Polskim na Zachodzie. Kontakt pomiędzy nimi a Józefem ciągle się poszerzał. Największe skupisko Włoczęgów z Trzynastki znajdowało się w Chicago. Od roku 1955 co roku odbywają się tam zebrania zwane "Żerowiskami". Podczas nich wybiera się kierownika Sekcji Zagranicznej. W wyborach bierze się pod uwagę głosy Trzynastaków z innych krajów, a w szczególności z Australii i Kanady.

Ostatnie działania Trzynastaków

Jedno z ostatnich wspólnych spotkań Trzynastaków w Polsce odbyło się podczas pogrzebu Grzesiaka we wrześniu 1975 roku. Pomimo zakazu wydanego przez Komendę Chorągwi Krakowskiej ZHP, nad grobem "Czarnego" pochylono sztandar Czarnej Trzynastki Krakowskiej. Dziś Wileńska Czarna Trzynastka nie istnieje, lecz jej sztandar oraz sztandar Wileńskiej Chorągwi przetrwały. Postanowiono powierzyć je opiece Matki Boskiej Częstochowskiej. 10-go grudnia 1983 r. przekazano oba sztandary klasztorowi o.o. Paulinów na Jasnej Górze.

Gromada Włóczęgów

Gromada Włóczęgów powstała w 1925 r. wewnątrz 13 Wileńskiej Drużyny Harcerzy, którą od przydomka drużynowego, Józefa Grzesiaka oraz patrona, Zawiszy, nazywa się Czarną Trzynastką Wileńską – bliźniaczą drużyną do tej, którą w Krakowie prowadził Grzesiak. Była odpowiedzią na potrzeby dorastających harcerzy, którzy w okresie dorastania przejawiali inne potrzeby niż ich młodszy bracia na początku szlaku. Po raz pierwszy rozwinęło się wędrownictwo, którego nieodłącznym elementem jest poszukiwanie i doskonalenie się w polu służby. W Gromadzie Włóczęgów wychowywano starszych funkcyjnych, którzy aby dołączyć do tego grona, musieli odbyć okres próbny „Łazika” pod okiem piątki Arcywłóczęgów: Czranego, Archireja (Wiktor Dietz), Profesora (Antoni Wasilewski), Wilka (Jan Wilkojć) i Żurawia (Józef Żuromski). W żeńskiej Trzynastce ich odpowiedniczkami były Makrele. W czasie II Wojny Światowej 30 Włóczęgów zasiliło szeregi Armii Polskiej, a wielu z nich służyło następnie w Szarych Szeregach. Po wojnie spotkali się z represjami i wyrokami więzienia, jakie wydało przeciw nim UB, ale części Włóczęgów i Makreli udało się uniknąć kar oraz przystąpić do odbudowy struktur harcerskich w całej Polsce, choć również ich ścigały władze komunistyczne. Pozostali przedostali się na Zachód, gdzie byli zmuszeni do życia na emigracji na niemal wszystkich kontynentach. Jeszcze w czasie wojny powołali Sekcję Zagraniczną Gromady Włóczęgów Czarnej Trzynastki, której członkom Wilk rozsyłał wydania „Obieżyświata” wprost z londyńskiej redakcji. Dzięki nim harcerstwo polskie dumnie wzrastało m.in. w USA, Wielkiej Brytanii, Środkowym Wschodzie, Argentynie, Australii, Niemczech, Afryce i Kanadzie. Największe skupisko Włóczęgów mieściło się w Chicago.

2. Jestem świadomy/-a wartości patriotycznych w harcerstwie. Wiem jak przebiegały walki o niepodległość Polski oraz wiem jaki udział mieli w walkach narodowo wyzwoleniczych harcerze.

PATRIOTYZM W HARCERSTWIE

Patriotyzm jest jedną z najważniejszych wartości harcerstwa. Od początku swojej historii ruch skautowy (harcerski) w Polsce był głęboko zakorzeniony w miłości do utraconej Ojczyzny. Harcerstwo ukształtowało się na fundamentach 3 organizacji działających pod zaborami: sportowego “Sokoła”, katolickiego i abstynenckiego “Eleusis” oraz paramilitarnego “Zarzewia” - skąd pochodził założyciel ruchu harcerskiego, Andrzej Małkowski. Ostatnie stowarzyszenie zrzeszało polską młodzież w duchu patriotyzmu, pielęgnując pamięć o historii, tradycjach i ideach niepodległościowych w zniewolonej przez trzy imperia Polsce. Rolę “Zarzewia” przejęły drużyny harcerskie powstające początkowo we

Lwowie, a następnie innych częściach kraju. Młodzież, stanowiąca przyszłość narodu, wychowywana była w duchu służby Bogu, ludziom i Ojczyźnie, pielęgnowania tożsamości narodowej oraz przygotowywana do odzyskania niepodległości.

OKRES WIELKIEJ WOJNY I MIĘDZYWOJNIA

W czasie I Wojny Światowej (1914-1918) polscy harcerze pełnili służbę wojskową w Legionach Polskich, czynnie uczestnicząc w walkach o niepodległość - szczególnie w bitwach przeciwko armii rosyjskiej, m.in. na południu i wschodzie frontu. Ponadto harcerze i harcerki podejmowali się służby pomocniczej dla wojska jako sanitariusze, organizowali również pomoc dla najbardziej dotkniętych wojną ofiar - uchodźców, sierot, rannych itd. Mimo odzyskania przez Polskę niepodległości 11 listopada 1918, harcerze (z zawiązanego na zjeździe w Lublinie w dn. 1-2.11.1918 oficjalnego Związku Harcerstwa Polskiego) nie porzucili broni i od razu zaangażowali się w walki podczas wojny polsko bolszewickiej. Brali udział w obronie Lwowa ("Orlęta Lwowskie"), powstaniu wielkopolskim, trzech powstaniach śląskich oraz plebiscytach, które toczyły się na ziemiach spornych. Wychowani w patriotyzmie harcerze dali świadectwo swojej aktywnej obywatelskiej postawy.

OKRES II WOJNY ŚWIATOWEJ

Jeszcze przed wybuchem wojny członkowie ZHP stanęli do służby w ramach Pogotowia Wojennego Harcerek i Harcerzy. We wrześniu 1939 r. harcerze wzięli czynny udział w obronie ojczyzny (Warszawa, Gdynia, Kłeko, Katowice, Grodno i wiele innych miejsc). Po zajęciu kraju przez III Rzeszę i ZSRR ZHP przeszło do działań konspiracyjnych. Organizacja męska działała pod kryptonimem „Szare Szeregi” (utworzone 27 września 1939 r.), realizując program wychowania: Dziś – Jutro – Pojutrze („Dziś” – bieżąca walka konspiracyjna, „Jutro” – powstanie przeciwko okupantowi, „Pojutrze” – odbudowa wolnej Polski). Kolejnymi naczelnikami Szarych Szeregów byli: Florian Marciniak Stanisław Broniewski, Leon Marszałek. Organizacja Harcerek działała pod kryptonimem „Związek Koniczyn” (od 1943 r. „Bądź Gotów” – choć potocznie często mówiono o żeńskich Szarych Szeregach). Harcerki prowadziły pomocniczą służbę wojskową (sanitarną i łącznościową, wywiad) oraz służby cywilne: opieka nad sierotami i więźniami, kolportaż podziemnej prasy, tajne nauczanie. Komendantką Wojennego Pogotowia Harcerek była hm. Józefina Łapińska. Instruktorzy harcerscy związani z nurtem katolicko-narodowym powołali konspiracyjną organizację Hufce Polskie (Harcerstwo Polskie – HP). Na czele HP stał hm. Stanisław Sedlaczek, a po jego śmierci w Oświęcimiu Witold Sawicki. Najbardziej heroiczną działalnością podziemnego harcerstwa był udział w Powstaniu Warszawskim (1 sierpnia – 2 października 1944 r.). W powstaniu walczyły harcerskie bataliony „Zośka”, „Parasol”, „Wigry” i „Gustaw” oraz wiele

mniejszych oddziałów. Instruktorzy i harcerski prowadzili szpitale polowe, służyły jako łączniczki i przewodniczki w kanałach, najmłodszy działali jako listonosze Harcerskiej Poczty Polowej.

3. Rozumiem czym jest harcerska służba. Widzi potrzeby otaczającego go społeczeństwa i umie na nie odpowiedzieć podejmując się służby.

Służba pełni nieodłączny element życia harcerskiego. Jest jedną z 3 zasad harcerskiego wychowania (wraz z braterstwem i pracą nad sobą). Jest czynną, pozytywną postawą wobec świata i drugiego człowieka oraz można ją pełnić w trzech głównych obszarach, które określone są w Przyrzeczeniu Harcerskim: służbie Bogu, Ojczyźnie i ludziom. Dzięki pełnionej służbie harcerz wypełnia swoje obowiązki wynikające z Prawa Harcerskiego - jest użyteczny, niesie pomoc tam, gdzie jest ona potrzebna. Jest wiele możliwych sposobów pełnienia harcerskiej służby, a wśród nich:

- Udział w uroczystościach państwowych, kościelnych i lokalnych,
- Prace porządkowe sprzyjające naturalnemu środowisku, np. sprzątanie terenów zielonych (lasy, parki itp.),
- Angażowanie się w działalność charytatywną niosącą pomoc potrzebującym (dzieciom, seniorom, osobom chorym/niepełnosprawnym, zwierzętom, osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych),
- Akcje wspierające społeczność lokalną,
- Praca wychowawcza wykonywana w związku z pełnioną funkcją instruktorską w szeregach ZHP.

5. Wiem czym jest Szczęp, rozumiem czym jest ciąg wychowawczy oraz jaką pełni rolę w procesie rozwoju i wychowania.

Szczęp to jednostka organizacyjna Związku Harcerstwa Polskiego (ZHP), która skupia kilka drużyn różnych pionów metodycznych (zuchy, harcerze, harcerze starsi i wędrownicy). Jest to struktura, która umożliwia harmonijną współpracę między drużynami i zapewnia ciągłość wychowania harcerskiego. Na czele szczępu stoi komendant, wspierany przez Radę Szczępu i kadrę drużyn.

Ciąg wychowawczy to spójny system edukacji harcerskiej, który towarzyszy harcerzowi na różnych etapach jego rozwoju – od zucha po dorosłego instruktora. Każda metodyka jest dostosowana do wieku i potrzeb rozwojowych młodego człowieka, ale wszystkie tworzą jedną, logiczną całość. Dzięki temu harcerz przechodzi przez kolejne szczeble harcerskiej ścieżki w sposób płynny i naturalny. Ciąg wychowawczy w harcerstwie obejmuje:

- Zuchy (6-10 lat) – nauka przez zabawę, poznawanie świata, kształtowanie podstawowych wartości i umiejętności społecznych.
- Harcerze (10-13 lat) – zdobywanie samodzielności, rozwój przez przygodę, naukę współpracy w grupie.
- Harcerze starsi (13-16 lat) – poszukiwanie własnej drogi, stawianie czoła wyzwaniom, pogłębianie wiedzy i umiejętności.
- Wędrownicy (16-21 lat) – samodzielne podejmowanie decyzji, służba, rozwój pasji i zainteresowań, przygotowanie do dorosłości.

Szczep jest fundamentem, który scala działania harcerskie i dba o ciągłość wychowania. Dzięki niemu harcerze mogą rozwijać się w odpowiednim tempie i w zgodzie ze swoimi zainteresowaniami. Ciąg wychowawczy zapewnia im płynną ścieżkę rozwoju, pomagając kształtować wartościowych, samodzielnych i odpowiedzialnych ludzi.